

MAKNA UNGKAPAN DALAM PERBUALAN KANAK-KANAK PEREMPUAN BERDASARKAN TEORI IMEJ

Norajihah Muda & Raja Masittah Raja Ariffin

Universiti Putra Malaysia

ABSTRAK

Pragmatik merupakan suatu elemen yang diperlukan untuk menganalisis makna dalam pertuturan mengikut situasi yang berlaku. Menurut Levinson (1983), pragmatik merupakan kajian hubungan antara bahasa dengan konteks yang mendasari penjelasan makna pertuturan kanak-kanak yang kadangkala menimbulkan kekeliruan kepada pendengar dewasa kerana pertuturan golongan kanak-kanak mengandungi unsur pragmatik yang sesuai dengan situasi konteks mereka. Kajian ini bertujuan untuk mengenal pasti dan menganalisis ujaran yang mengandungi makna dalam perbualan kanak-kanak perempuan. Pengkaji menggunakan kaedah kepustakaan dan lapangan melalui teknik pemerhatian dan rakaman terhadap perbualan dalam kalangan kanak-kanak perempuan. Data-data yang diperoleh diuraikan berdasarkan Teori Imej. Hasil penelitian menunjukkan bahawa perbualan kanak-kanak perempuan mengandungi unsur pragmatik yang berbeza dengan kefahaman pendengar dewasa kerana kanak-kanak perempuan mempunyai sudut pandang yang berbeza berdasarkan konteks pemahaman kanak-kanak tersebut. Kanak-kanak lelaki juga mempunyai sudut pandangan yang berbeza dengan kefahaman pendengar dewasa.

Kata kunci: Pragmatik, pertuturan kanak-kanak perempuan, teori imej, makna ujaran, konteks

ABSTRACT

Pragmatics is a necessary element for analyzing the meaning of the speech according to the situation that occur. According to Levinson (1983), the pragmatic approach is the study of the relationship between language and context underlying the explanation of meaning. Speaking children sometimes create confusion for adult listeners as the children speech contain appropriate pragmatic context of their situation. This study will identify and analyze the meaning of the utterance containing conversation of girls. The researcher uses the approach through technical literature and field observation and recording of the conversation among the girls. The data obtained are described based on the theory of image. The results showed that the conversation of the girls have a different viewpoint based on the context of understanding. The conversation of the boys also have a different viewpoint based on the context of understanding.

Keywords: Pragmatics, Speech of children, women, Image Theory, the meaning of utterances, context.

PENGENALAN

Ungkapan merupakan susunan kata yang digunakan dalam percakapan, tulisan atau frasa. Ungkapan juga merupakan rangkaian kata yang tertentu susunan katanya. Ungkapan merupakan salah satu aspek yang terdapat dalam perbualan kanak-kanak dan kebiasaannya ungkapan terbabit mengandungi unsur pragmatik. Ungkapan dalam perbualan kanak-kanak seringkali menimbulkan kesalahfahaman kepada pendengar dewasa kerana kebiasaannya mengandungi unsur pragmatik yang hanya difahami dalam kalangan mereka sahaja. Salah satu cara untuk mengetahui tentang hal berkenaan adalah melalui sudut pandang pragmatik. Pertumbuhan bahasa kanak-kanak meliputi tiga komponen iaitu fonologi, sintaksis dan semantik. Ketiga-tiga komponen ini tumbuh secara bersama-sama. Walau bagaimanapun, perbincangan tentang hal ini selalu dipisah-pisahkan untuk memudahkan pemahaman mereka. Menurut Mei-Yu (2000), peringkat fonologi kanak-kanak merupakan pengeluaran bunyi bahasa yang bermakna kepada kanak-kanak tersebut. Pertumbuhan sintaksis pula bermula pada waktu seseorang kanak-kanak mulai menerbitkan ayat-ayat yang terdiri daripada dua kata atau lebih. Pada umumnya kanak-kanak mulai menggabungkan dua kata pada umur menjelang dua tahun. Kanak-kanak berinteraksi dengan kedua ibu bapanya melalui bunyi-bunyi tertentu (*cooing*) dan memebel, dan seseorang bayi itu sebenarnya sudah mula mencipta bahasa untuk berkomunikasi pada usia akhir satu tahun. Pada peringkat semantik pula ialah peringkat kanak-kanak mula memahami maksud ayat ujarannya atau ayat-ayat yang diterimanya. Secara amnya, kanak-kanak perempuan lebih cepat bercakap dibandingkan dengan kanak-kanak lelaki. Ini disebabkan perkembangan dan pertumbuhan kanak-kanak perempuan lebih cepat

berbanding dengan lelaki. Menurut Malina dan Bouchard dalam Frank dan Ronald (1996), kanak-kanak berbeza dari segi kematangan, fizikal, saiz, komposisi badan, ketahanan dan prestasi motor. Perbezaan ini akan terlihat pada usia 9 hingga 14 tahun bagi kanak-kanak perempuan dan 11 hingga 16 tahun bagi kanak-kanak lelaki. Oleh itu alat suara kanak-kanak perempuan lebih cepat matang. Oleh sebab itulah percakapan kanak-kanak perempuan lebih mudah difahami. Selain itu mereka mempunyai lebih banyak perbendaharaan kata. Kesannya kanak-kanak perempuan lebih banyak bercakap dan lebih cepat membaca. Namun, bagi sesetengahnya kanak-kanak perempuan ada juga yang lambat mengalami perkembangan bahasa.

Isu

Kajian tentang pertuturan kanak-kanak telah banyak dilakukan oleh para pengkaji terdahulu seperti Brown (1965), Langaker (1968), Burling (1970), MacNeil (1970), Slobin (1971), Fishman (1970) dan ramai lagi. Walau bagaimanapun, aspek kajian yang dilakukan lebih bersifat menyeluruh tanpa memfokuskan kepada satu golongan kanak-kanak sahaja. Golongan kanak-kanak di sini bermaksud sama ada golongan kanak-kanak lelaki atau golongan kanak-kanak perempuan. Kebanyakan kajian mengkaji pertuturan kanak-kanak secara menyeluruh tanpa berfokus kepada satu golongan kanak-kanak sahaja. Unsur pragmatik dalam kalangan kanak-kanak perempuan berbeza dengan kanak-kanak lelaki kerana kebiasaannya kanak-kanak perempuan lebih banyak bertutur berbanding dengan kanak-kanak lelaki, malah kanak-kanak perempuan mengalami tahap perkembangan perbendaharaan kata yang lebih luas dan cepat berbanding dengan kanak-kanak lelaki. Hal ini demikian kerana kanak-kanak perempuan lebih cepat matang berbanding dengan kanak-kanak lelaki. Pandangan ini selaras dengan pendapat Malina dan Bouchard dalam Frank dan Ronald (1996) yang mengatakan bahawa kematangan kanak-kanak lelaki bermula dari usia 11 hingga 16 tahun, manakala bagi kanak-kanak perempuan, bermula dari usia 9 hingga 14 tahun lagi. Oleh sebab itu akan terdapat perbezaan pada pragmatik dalam perbualan mereka.

TINJAUAN LITERATUR

Menurut Rasdi Saamah (2004) dalam kajiannya yang bertajuk Pemerolehan Bahasa Kanak-Kanak Berusia Dua Tahun: Satu Tinjauan merupakan kajian tentang bahasa kanak-kanak yang telah dibuat sejak lebih daripada empat puluh tahun yang lalu, iaitu bermula dengan kajian Chomsky, melalui bukunya *Syntactic Structure* (1957). Selepas itu diikuti oleh banyak kajian lain seperti Brown (1965), Langaker (1968), Burling (1970), MacNeil (1970), Slobin (1971), dan Fishman (1970). Kajian-kajian tersebut meliputi pelbagai aspek yang mempengaruhi pemerolehan dan perkembangan bahasa kanak-kanak, termasuklah pengaruh persekitaran. Mengikut kajian Atan Long (1978), kanak-kanak dalam keluarga atasan dan pertengahan, didapati bercakap lebih awal. Mereka lebih cepat berkebolehan untuk membentuk ayat-ayat dan mempunyai struktur ayat yang lebih matang berbanding dengan kanak-kanak sebaya daripada kelas rendah. Kelas masyarakat diberikan perhatian kerana hal ini boleh mempengaruhi pemerolehan bahasa kanak-kanak. Corak perbezaan ini berpunca daripada pendapatan keluarga. Keluarga yang mempunyai pendapatan yang lebih tinggi didapati lebih berupaya menyediakan berbagai-bagai jenis kelengkapan dan alat-alat permainan untuk kanak-kanak. Alat-alat permainan ini berfungsi sebagai agen pemerolehan bahasa. Kanak-kanak dalam kelas atasan lebih tinggi tahap penguasaan leksikal mereka berbanding dengan kanak-kanak dalam kelas sosial yang rendah. Penguasaan leksikal yang lebih tinggi itulah yang membuatkan kanak-kanak kelas atasan lebih matang.

Menurut Atan Long juga, sungguhpun umur kanak-kanak mula bercakap adalah lebih kurang sama bagi semua kebudayaan, tetapi kanak-kanak daripada kelas sosioekonomi yang agak rendah, agak lebih lambat sedikit bercakap berbanding dengan kanak-kanak daripada keluarga kelas sosio ekonomi lebih tinggi. Kanak-kanak lazimnya meniru apa-apa yang dikatakan oleh orang dewasa dengan memahami peluasan kata isi pada bahagian-bahagian tertentu ayat. Kata-kata isi ialah kata-kata yang menunjukkan nama, sama ada manusia, binatang atau barang. Misalnya, emak, bapa, susu, air dan sebagainya. Menurut Asmah Haji Omar, (1981), kata-kata isi dapat diajarkan kepada kanak-kanak dengan cara merujuk kata itu daripada benda, perbuatan atau sifat tertentu.

Puteri Roslina (1999) menyatakan bahawa proses pemerolehan bahasa bermula daripada satu tahap mental semasa kanak-kanak yang tidak memiliki pengetahuan tatabahasa dalam sesuatu bahasa dan semakin meningkat sesuai dengan tahap mental kanak-kanak tersebut. Menurut Brown (2000), berdasarkan Teori Skinner, perkembangan bahasa kanak-kanak ada kaitannya dengan penegasan respons terhadap ujaran yang kemudiannya diulang. Teori ini memberikan penekanan kepada penegasan respons dalam proses pemerolehan dan perkembangan bahasa kanak-kanak. Menurut Tay Meng Giat (2000), sungguhpun rangsangan bahasa yang diterima oleh kanak-kanak tidak teratur dan terhad, tetapi mereka berupaya memahami sistem linguistik bahasa pertama sebelum menjangkau usia

lima tahun. Fenomena yang kelihatan menakjubkan ini berlaku dan terus berlaku dalam semua budaya pada setiap masa.

Schwartz dan Dov Te'eni dalam kajian mereka yang bertajuk *Intelligent Agent Behaviour Based on Organizational Image Theory* (2001) telah menggunakan teori imej untuk mengkaji tahap penggunaan teori tersebut sebagai asas oleh manusia dalam membuat sesuatu keputusan. Kajian ini juga melihat antara dua pendapat tentang teori imej, iaitu pendapat Beach dan Mitchell, dan bagaimana teori imej menjadi asas dalam pembentukan keputusan serta menjadi ejen kepintaran. Hasil kajian mereka juga memperlihatkan mekanisme dalam teori imej digunakan untuk tujuan penyesuaian serta pemantauan seseorang untuk membuat sesuatu keputusan.

Zaitul Azma (2000), dalam kajiannya yang bertajuk *Penggunaan Bahasa dalam Pertuturan Kanak-Kanak Melayu: Satu Analisis Pragmatik* telah mengkaji penggunaan bahasa dalam pertuturan kanak-kanak Melayu. Sampel kajiannya terdiri daripada 25 orang kanak-kanak tabika yang dipilih secara rawak daripada 4 buah tabika Kemas. Hasil kajiannya juga menunjukkan bahawa konteks berfungsi menetapkan makna bagi perkataan yang digunakan oleh kanak-kanak dalam pertuturan mereka. Oleh sebab itu, pendekatan pragmatik dianggap wajar digunakan untuk menginterpretasi keaburan makna ujaran kanak-kanak Melayu. Berdasarkan kajian-kajian yang tersebut di atas, didapati kebanyakan pengkaji menjurus kepada golongan kanak-kanak tanpa berfokus sama ada kepada kanak-kanak perempuan ataupun kanak-kanak lelaki.

Persoalan Kajian

Apakah bentuk ungkapan yang mengandungi makna dalam perbualan kanak-kanak perempuan?

Objektif Kajian

Objektif kajian ini adalah untuk menganalisis ungkapan yang mengandungi makna dalam perbualan kanak-kanak perempuan.

METODOLOGI KAJIAN

Pengkaji menggunakan pendekatan kualitatif untuk menganalisis data melalui kaedah kepustakaan dan kaedah lapangan. Kaedah kepustakaan melibatkan pembacaan maklumat mengenai kanak-kanak melalui buku, majalah, kertas kerja dan maklumat bacaan yang lain, manakala kaedah lapangan pula melibatkan aktiviti pemerhatian, temu bual, catatan dan rakaman. Pengkaji menjalankan temu bual dengan responden dan maklumat kajian dicatatkan, dan disamping itu teknik rakaman juga dilakukan. Responden kajian melibatkan kanak-kanak seramai 10 orang yang berusia dalam lingkungan usia 7 hingga 10 tahun. Kajian ini dilakukan di Kampung Pulau Musang, Kuala Terengganu. Data yang diperoleh dianalisis berdasarkan Teori Imej. Teori imej telah dikembangkan oleh Lee Roy Beach dan Terence R. Mitchell pada tahun 1970-an. Teori ini membuktikan bahawa makna dapat dihuraikan berdasarkan gambaran atau imej yang ada dalam fikiran seseorang. Menurut Siti Hajar Haji Abdul Aziz (1994), teori ini menegaskan bahawa makna sesuatu perkataan dari segi imej terbayang dalam akal si penutur atau pendengar. Imej itu tidak boleh bersifat visual kerana tidak mungkin sama dengan gambaran sebenar yang dimaksudkan atau yang sedia wujud. Apabila sesuatu perkataan disebut, didengar atau dibaca, maka mental atau fikiran akan menggambarkan maksud perkataan tersebut. Fikiran akan memberikan tafsiran-tafsiran tertentu terhadap perkataan itu. Teori ini juga merupakan suatu pendekatan saintifik dalam penghuraian makna yang digunakan secara meluas oleh pengkaji-pengkaji linguistik tradisional. Mereka bersetuju bahawa setiap perkataan yang disebut, didengar dan dibaca akan dapat ditafsirkan secara automatik oleh fikiran masing-masing. Makna kata dihuraikan berdasarkan gambaran yang ada dalam fikiran seseorang. Sesuatu benda atau perkara yang dibaca, didengar atau disebut yang tergambar dalam fikiran akan ditafsir sehingga memberi makna yang abstrak. Imej yang dimaksudkan adalah tidak bersifat visual kerana tidak menepati gambaran sebenar yang dimaksudkan secara tepat. Hal ini bergantung pada keluasan, pengalaman dan ilmu yang dimiliki oleh individu itu sendiri, justeru kekurangan teori ini adalah imej yang tergambar dalam fikiran seseorang itu betul atau salah. Individu itu mungkin mempunyai beberapa imej bagi satu ungkapan atau pun dalam situasi yang lain mungkin wujud pula beberapa ungkapan yang berkongsi imej yang sama. Pada hakikatnya, satu nama boleh mempunyai lebih daripada satu pengertian dan juga sebaliknya.

DAPATAN DAN PERBINCANGAN KAJIAN

Kajian makna dalam perbualan kanak-kanak perempuan berkait rapat dengan unsur pragmatik. Hal ini demikian kerana makna yang mengikut konteks sentiasa ada dalam aspek komunikasi perbualan. Kadangkala keadaan ini menimbulkan tanda tanya dan masalah bagi pendengar dewasa kerana kebiasaannya pendengar dewasa akan bertanya-tanya apakah maksud ujaran perbualan kanak-kanak terbabit. Situasi ini dapat dilihat melalui contoh yang berikut:

Analisis 1

- Ain* : *Awak esok kita **salam** lepas tengok orang **kerat lembu***
Hasya : *Awak nak pakai baju pe?*
Ain : *Kita pakai baju mak kita beli kat Kuala Lumpur*
Hasya : *Mak kita beli kat Kuala Lumpur jugak. Warna pink*

Kata *salam* dan *kerat lembu* mempunyai makna yang tersirat dan hanya difahami oleh kanak-kanak tersebut. Kata '*salam*' membawa maksud bermaaf-maafan. Dalam konteks ini, perbualan dilakukan sehari sebelum hari raya korban. Kanak-kanak menggunakan kata *salam* untuk menggambarkan suasana bermaaf-maafan kerana pada pengetahuan mereka konsep bermaaf-maafan itu diiringi dengan tindakan bersalam-salaman. Hal ini jelas menunjukkan bahawa dalam imej kanak-kanak tersebut, perbuatan *salam* atau bersalam-salaman merupakan perbuatan bermaafan-maafan yang sering dilakukan ketika perayaan.

Makna ungkapan '*kerat lembu*' pula membawa maksud sembelih lembu. Kebiasaannya kanak-kanak mengucapkan sesuatu perkataan berdasarkan pemerhatian mereka. Berdasarkan situasi ini kanak-kanak yang berkaitan menggambarkan *kerat lembu* itu ialah penyembelihan lembu yang dilakukan semasa perayaan hari raya korban. Dalam konteks ini perbualan dilakukan sehari sebelum hari raya korban. Berdasarkan imej kanak-kanak, sembelih lembu itu digambarkan berdasarkan perbuatan orang yang menyembelih lembu, iaitu dengan cara mengerat leher lembu tersebut. Perbuatan tersebut terpahat dan melekat dalam imej mereka. Hal ini selaras dengan teori imej yang mengaitkan sesuatu perkataan disebut, apabila didengar atau dibaca oleh seseorang, maka mental atau fikirannya akan menggambarkan sesuatu yang berkaitan dengan makna atau maksud perkataan tersebut. Fikiran akan memberikan tafsiran-tafsiran tertentu terhadap perkataan-perkataan tadi.

Analisis 2

- Ain* : *Awak, kita main nyanyi-nyanyi la*
Nurul : *Bosan lah. Lain la*
Hasya : *Kita nak nyanyi lagu pe?*
Irah : *Kita nyanyi macam dalam tv tu. Dia pakai baju merah pastu nyanyi*
Nurul : *Saya tak tahu lagu gitu*
Ain : ***Lagu tu comel***

Berdasarkan perbualan di atas dapat dilihat bahawa makna ujaran yang ingin disampaikan oleh kanak-kanak ialah ungkapan '*lagu itu comel*'. Berdasarkan ungkapan itu, kanak-kanak ingin menyatakan bahawa lagu tersebut enak didengar ataupun penyanyi yang menyanyikan lagu tersebut cantik ataupun lawa. Hal ini demikian kerana imej atau pemikiran kanak-kanak perempuan berbeza dengan kanak-kanak lelaki. Kanak-kanak perempuan lebih cenderung kepada sesuatu yang lawa dan cantik.

Keadaan di atas menunjukkan bahawa kanak-kanak perempuan lebih tertarik dengan benda-benda yang cantik dan menarik pada pandangan mereka. termasuklah lagu tersebut disebabkan faktor cantik dan kata *comel* yang terkandung dalam lagu tersebut. Kanak-kanak menggunakan perkataan '*lagu itu comel*' kerana dalam gambaran fikiran mereka, penyanyi ataupun imej fizikal penyanyi tersebut juga menarik perhatian mereka lantas memberikan gambaran imej yang comel atau cantik dalam fikiran mereka. Imej cantik dan lawa lebih cepat melekat dalam fikiran kanak-kanak perempuan selaras dengan fitrah mereka.

Analisis 3

- Pengkaji* : *Siapa suka baca buku?*
Irah : *Saya! Saya!*
Hasya : *Kita suka jugak. Bukan dia sorang je*
Irah : *Kita suka baca buku Doremon*
Ain : *Hahaha macam budak kecil*
Irah : *Biarlah. Mak orang beli kat bandar dulu*
Pengkaji : *Kenapa suka baca buku?*
Hasya : *Mak kata boleh masuk U*
Ain : *Orang suka baca buku Cinderella. Buku Cinderella lawa. Dia pakai baju kembang macam pengantin*

Berdasarkan petikan perbualan di atas, ungkapan ‘macam budak-budak’ membawa maksud yang tersendiri bagi kanak-kanak perempuan. Konteks ayat di atas memperlihatkan sesuatu perkataan yang membawa banyak makna mengikut pengamatan seseorang terhadap imej kata yang difahami melalui tanggapan, pemahaman, dan perluahan makna kata dari otak manusia. Ayat di atas mungkin membawa makna lain kepada sesuatu makna yang lain mengikut pengamatan dan pemahaman seseorang. Kanak-kanak perempuan memang secara lahiriahnya lebih cepat matang berbanding dengan kanak-kanak lelaki. Kanak-kanak perempuan menyukai sesuatu benda yang menjadi kegemaran orang perempuan dewasa. Hal ini demikian kerana mereka terpengaruh dengan perbuatan atau tingkah laku orang dewasa di sekeliling mereka. Berdasarkan konteks dalam perbualan di atas, kanak-kanak perempuan, iaitu Ain mengatakan bahawa Irah seperti budak-budak kerana suka membaca buku Doraemon. Mungkin bagi pandangan kanak-kanak perempuan seperti Ain, membaca buku Doraemon dianggap sebagai bahan bacaan untuk budak kecil sahaja. Imej yang mungkin tergambar dalam pemikiran kanak-kanak tersebut ialah buku seperti Doraemon hanyalah sesuai untuk kanak-kanak.

Ungkapan ‘buku cinderella lawa’ pula membawa maksud pragmatik yang tersendiri dalam kalangan kanak-kanak perempuan. Pada pandangan atau pendengaran yang pertama, ungkapan itu mungkin akan memberi penerangan tentang bentuk fizikal buku berkenaan. Namun bagi kanak-kanak, mereka menganggap buku cinderella lawa kerana isi kandungan dan gambar yang terkandung dalam buku tersebut adalah cantik. Kata lawa di sini bukan bermaksud buku berkenaan adalah lawa ataupun cantik tetapi dalam konteks ayat ini, lawa membawa maksud yang berlainan. Dalam konteks situasi ini, kanak-kanak menganggap bahawa gambar kartun cinderella yang terkandung dalam buku itu adalah cantik dan secara terus mereka menggambarkan bahawa buku tersebut adalah cantik juga.

Bagi ungkapan ‘baju kembang macam pengantin’ membawa maksud pemikiran kanak-kanak perempuan yang sangat sinonim dengan dengan benda-benda cantik juga dan sering menggambarkan cantik itu seperti seorang pengantin. Bagi kanak-kanak perempuan, mereka sering terdedah dengan suasana perkahwinan yang sering ditayangkan di kaca televisyen mahupun saluran media yang lain yang menayangkan seorang pengantin perempuan apabila berkahwin akan memakai pakaian kembang. Hal ini secara tidak langsung memberikan gambaran imej dalam fikirannya bahawa pakaian kembang atau gaun ialah pakaian wajib bagi pengantin. Secara logiknya, kanak-kanak perempuan secara lahiriahnya suka akan sesuatu yang cantik dan menarik.

Analisis 4

- Pengkaji* : *Suka makan buah tak?*
Ain : *Kita suka makan buah epal, pisang, anggur.*
Pengkaji : *Sebab pe suka makan buah tu?*
Ain : *Macam dalam tv. Sedap.*
Hasya : *Kita suka makan buah naga. Warna dia merah nyala. Sedap macam buah durian.*

Perbualan di atas menunjukkan ujaran yang diucapkan oleh kanak-kanak perempuan di atas berkenaan buah-buahan kegemaran masing-masing. Petikan perbualan tersebut memperlihatkan perbualan ataupun kanak-kanak yang sentiasa mempunyai pragmatik yang tersendiri. Ungkapan ‘macam dalam tv’ mempunyai maksud yang berlainan, iaitu sedap. Hal ini demikian kerana berdasarkan imej dalam fikiran kanak-kanak tersebut, mereka beranggapan bahawa semua yang disiarkan di televisyen adalah benar. Kanak-kanak perempuan melihat sesuatu perkara berdasarkan konteks situasi yang menarik kerana kanak-kanak perempuan memang suka akan perkara yang menarik. Ungkapan ‘macam dalam tv’ di atas, kanak-kanak menggambarkan imej buah-buahan seperti epal, pisang

dan anggur yang merupakan buah-buahan yang rasanya sedap kerana buah-buahan tersebut sering diklankan di televisyen.

Selain itu, ungkapan 'sedap macam durian' juga mempunyai maksud pragmatik. Ungkapan ini menunjukkan bahawa kanak-kanak suka menyamakan sesuatu perkara atau benda yang disukai dengan benda-benda yang sedap. Hal ini dapat dilihat melalui petikan yang di atas. Kanak-kanak menyamakan kesedapan rasa buah naga dengan kesedapan rasa buah durian. Walaupun pada hakikatnya, kedua-dua buah tersebut mempunyai rasa yang berbeza, namun bagi kanak-kanak, buah durian merupakan buah yang sangat sedap dan dalam konteks ini, kanak-kanak menyamakan rasa buah durian dengan buah-buahan lain yang pada pandangan deria rasa mereka adalah sedap. Hal ini mungkin juga terjadi kerana kanak-kanak tidak pandai menggambarkan kesedapan buah-buahan yang dimakan, dan hanya boleh menyamakan rasa buah-buahan tersebut dengan rasa buah yang mereka rasa paling sedap. Ini disebabkan oleh dalam imej pemikiran mereka mengatakan bahawa buah durian ialah buah yang paling sedap. Secara tidak lansung, buah-buahan lain yang sedap juga akan disamakan dengan kesedapan rasa buah durian dalam gambaran imej mereka.

Analisis 5

Ain : Esok Mak Ani kita kahwin. Kita nak pakai baju kembang.

Irah : Mana boleh. Kena pakai baju kurung la.

Ain : Biarlah.

*Irah : Mana boleh. Orang kahwin kenalah pakai **baju kembang. Warna putih. Kan dalam tv gitu.***

Hasya : Boleh la kita makan kek. Kek pengantin sedap.

*Ain : Kita nak makan **nasi warna-warni dengan air pengantin.***

Petikan perbualan yang di atas menunjukkan perbualan kanak-kanak perempuan tentang perkahwinan. Berdasarkan petikan tersebut, dapat dilihat bahawa kanak-kanak perempuan sering mengaitkan perkahwinan dengan gaun yang kembang. Mereka juga sering mengaitkan gaun perkahwinan mestilah berwarna putih. Hal ini demikian kerana mereka terpengaruh dengan gambaran yang sering disiarkan di televisyen. Berdasarkan konteks situasi ini, hal berkenaan dapat dikaitkan dengan petikan perbualan 'Orang kahwin kenalah pakai baju kembang. Warna putih. Kan dalam tv gitu'. Menurut teori imej, dalam gambaran fikiran kanak-kanak, mereka menyangka bahawa semua pengantin haruslah memakai pakaian yang kembang dan berwarna putih.

Ungkapan yang kedua dalam contoh ayat ini, 'Kita nak makan nasi warna-warni dengan air pengantin' jelas menunjukkan unsur pragmatik. Hal ini demikian kerana kanak-kanak menggambarkan nasi warna-warni itu, khusus untuk majlis perkahwinan. Pada hal nasi tersebut sebenarnya ialah nasi minyak yang selalunya dihidangkan di majlis-majlis perkahwinan. Ungkapan tersebut jelas menunjukkan bahawa gambaran imej nasi warna-warni dalam fikiran kanak-kanak merujuk kepada nasi yang sering ada di majlis perkahwinan.

Demikian juga dengan ungkapan 'air pengantin' yang membawa maksud pelbagai 'Air pengantin' boleh merujuk kepada air milik pengantin atau air yang khusus untuk pengantin. Namun 'air pengantin' dalam imej yang tergambar dalam fikiran kanak-kanak membawa makna yang berlainan. Ungkapan tersebut sebenarnya merujuk kepada air sirap kerana kebiasaannya air sirap yang terhidang di majlis perkahwinan. Imej air sirap dalam fikiran kanak-kanak ini akan sering dikaitkan dengan air pengantin kerana mereka sudah terbiasa dengan suasana majlis perkahwinan yang dihidangkan dengan air tersebut. Pada pengetahuan mereka, air tersebutlah yang sesuai untuk pengantin.

Berdasarkan situasi ini, ungkapan yang dihasilkan oleh kanak-kanak mengandungi unsur pragmatik disebabkan oleh pengaruh keadaan sekeliling dan mungkin juga disebabkan oleh pengalaman dan pengetahuan mereka mengenai perkara tersebut. Hal ini mungkin juga terjadi disebabkan oleh pengaruh orang dewasa yang ada di sekeliling mereka.

Analisis 6

- Hasya* : Kita **makan buah awak**.
Ain : Mana aci.
Hasya : Awak **mati dah lah**.
Ain : Kita tak gerak lagi. Awak tak leh makan lagi buah saya. Saya kena start dulu.
Hasya : Awak kalah dah. Buah awak tak de dah. Dia mati dah.
Ain : Kita main semula la.

Petikan perbualan di atas pula menunjukkan penggunaan unsur pragmatik dalam perbualan kanak-kanak perempuan yang sedang bermain batu seremban. Ungkapan ‘kita makan buah awak’ bukannya bermaksud makan buah-buahan, tetapi yang dimaksudkan oleh kanak-kanak perempuan tersebut ialah dia telah mengalahkan lawannya dengan cara mematikan pergerakan lawan, iaitu batu seremban berkenaan. Berdasarkan keadaan di atas, dapat dilihat bahawa situasi berkenaan berkait rapat dengan konteks situasi apabila kanak-kanak menanggapi batu seremban berkenaan sebagai buah, dan tindakan mematikan pergerakan lawan merupakan tindakan memakan buah pihak lawan. Menurut teori imej, gambaran buah yang hadir dalam fikiran kanak-kanak ialah gambaran batu seremban yang dianggap sebagai buah dalam permainan tersebut.

Ungkapan ‘awak mati dah’ dalam perbualan di atas membawa maksud yang berbeza. Perkataan ‘mati’ bukannya membawa maksud mati dalam erti yang sebenarnya. Kata ‘mati’ dalam konteks perbualan ini membawa maksud pergerakan yang terhenti. Pemikiran dan pengetahuan kanak-kanak hanya bergantung pada pemerhatian mereka terhadap sesuatu perkara. Gambaran imej dalam fikiran kanak-kanak, pergerakan batu seremban yang terhalang itu dianggap mati kerana batu itu sudah tidak dapat bergerak lagi.

Analisis 7

- Hasya* : Kita main sembunyi-sembunyi, nak tak?
Ain : Nak main kat mana? Sini tak de tempat nak sorok. Nanti cepat **jadi**.
Irah : Kita main kat rumah Tok awak. Situ banyak tempat sorok.
Aina : Hei, kita main dekat rumah sayalah. Dekat sikit. Emak tak bagi main jauh-jauh.
Ain : Kita main kat rumah Ainalah. Emak dia marah main jauh.

Berdasarkan petikan perbualan yang di atas, ungkapan yang dihasilkan oleh Ain, ‘nanti cepat jadi’ mengandungi unsur pragmatik kerana pendengar mungkin akan keliru apabila mendengar ujaran tersebut. ‘Jadi’ dalam konteks ayat perbualan tersebut sebenarnya membawa maksud harus menjadi ketua dalam permainan, iaitu harus bertindak mencari pihak lawan. ‘Jadi’ dalam imej pemikiran kanak-kanak, mereka harus mencari tempat persembunyian pihak lawan dan individu yang paling kerap ‘jadi’ akan dianggap kalah kerana paling lemah mencari tempat persembunyian.

Jadual 1. Ungkapan dalam perbualan kanak-kanak berdasarkan jantina

Perempuan	Lelaki	Catatan
Awak esok kita salam lepas tengok orang kerat lembu .	Boleh buat sate daging tu.	Kanak-kanak perempuan terlihat lebih matang kerana mereka faham akan konsep perayaan Aidil Adha berbanding kanak-kanak lelaki.
Lagu tu comel .	Kita main perang-perang.	Kanak-kanak perempuan terlihat lebih suka akan perkara yang cantik dan menarik, manakala kanak-kanak lelaki lebih cenderung ke arah perkara-perkara yang lebih lasak.
Macam budak kecil .	Upin ipin kan dia main tembak-tembak dengan air macam ni.	Kanak-kanak perempuan terlihat lebih matang berbanding kanak-kanak lelaki kerana mereka bersikap seolah-olah dewasa berbanding kanak-kanak lelaki yang lebih mementingkan permainan,

Buku Cinderella lawa . Dia pakai baju kembang macam pengantin.	Hari tu kita baca buku power rangers, dia pakai baju warna-warni. Color hitam kuat sekali.	Kanak-kanak perempuan lebih tertarik kepada pakaian karektor kartun kerana faktor kecantikan berbanding kanak-kanak lelaki yang lebih melihat kepada faktor kekuatan karektor kartun yang dibaca.
Sedap macam buah durian.	Mana ada, durian sedap lagi.	Kanak-kanak perempuan akan berfikir secara rumit dengan memadankan sesuatu perkara dengan perkara yang lain berbanding kanak-kanak lelaki yang hanya berfikir secara asas sahaja.
Orang kahwin kenalah pakai baju kembang . Warna putih. Kan dalam tv gitu.	Duduk atas kerusi je pun.	Kanak-kanak perempuan lebih tertarik kepada acara dalam perkahwinan kerana bagi mereka ia melibatkan perkara-perkara yang cantik seperti terlihat dalam televisyen berbanding kanak-kanak lelaki yang hanya melihat secara ringkas sahaja.
Kita nak makan nasi warna-warni dengan air pengantin .	Orang kahwin kan makan nasi minyak.	Kanak-kanak lelaki hanya tertumpu kepada perkara asas sahaja tanpa memikirkan perkara yang lebih rumit berbanding kanak-kanak perempuan yang melihat kepada keseluruhan perkara termasuk warna nasi pada majlis perkahwinan
Kita makan buah awak .	Kita kena jalan dulu.	Dalam situasi ini, tidak terdapat terlalu banyak perbezaan antara kanak-kanak perempuan dan lelaki.
Awak mati dah lah	Kita tembak dah dia tadi, mati la.	Kanak-kanak perempuan dan lelaki tidak mempunyai banyak perbezaan dalam aspek ini, Cuma kanak-kanak lelaki terlihat lebih lasak dari aspek permainan mereka.
Nanti cepat jadi .	Awak lari la, kita jadi dah.	Dalam situasi ini, tidak terdapat terlalu banyak perbezaan antara kanak-kanak perempuan dan lelaki

Berdasarkan jadual, terdapat perbezaan pragmatik dalam kalangan kanak-kanak perempuan dan lelaki. Kanak-kanak perempuan lebih tertumpu kepada perkara-perkara yang cantik dan menarik dalam perbualan mereka. Gambaran imej dalam fikiran kanak-kanak perempuan lebih terarah kepada perkara yang cantik selaras dengan sifat semulajadi perempuan yang suka akan benda-benda yang cantik. Kanak-kanak perempuan juga lebih cenderung untuk memikirkan sesuatu perkara secara mendalam berbanding kanak-kanak lelaki yang kadang kala hanya melihat sesuatu secara luaran sahaja. Kanak-kanak lelaki juga lebih bersifat lasak berbanding kanak-kanak perempuan.

Semua petikan perbualan yang dipaparkan di atas menunjukkan bahawa dapat dilihat perbualan atau percakapan kanak-kanak lebih menjurus kepada unsur pragmatik yang kadang kala kurang difahami oleh pendengar dewasa. Apabila perbualan menjadi medium interaksi manusia setiap hari untuk menyampaikan dan menerima maklumat dengan menggunakan bahasa, kanak-kanak juga menjadikan medium perbualan mereka sebagai alat untuk berkomunikasi walaupun kadang kala maklumat yang mereka sampaikan itu mendatangkan keaburan makna kepada pendengar. Berdasarkan petikan perbualan yang dikemukakan didapati kebanyakan perbualan melibatkan situasi permainan kanak-kanak berkenaan. Hal ini demikian kerana dunia kanak-kanak ialah dunia bermain. Bagi mereka, sesuatu yang menyeronokkan adalah apabila selalu dapat bermain, Malah ia sejajar dengan naluri dan sifat semulajadi kanak-kanak yang sememangnya suka bermain, sama ada kanak-kanak perempuan atau lelaki. Setiap ujaran yang dihasilkan oleh kanak-kanak mempunyai unsur pragmatik yang kadang kala berbeza kefahamannya dengan pendengar dewasa. Namun, perbualan kanak-kanak perempuan terlihat lebih mempunyai ungkapan yang mempunyai unsur pragmatik kerana mereka cenderung untuk menggunakan ungkapan yang mempunyai maksud tersirat dan ungkapan berkenaan kadang kala menimbulkan kekeliruan dalam kalangan pendengar dewasa. Menurut Levinson (1997);

“Pragmatics is the study of relations between language and context that a basic to an account of language understanding.”

Pragmatik ialah kajian tentang hubungan antara bahasa dan konteks yang asas dari penjelasan tentang pemahaman bahasa. Oleh sebab itu, pendekatan pragmatik adalah wajar digunakan untuk menginterpretasi keaburan makna ujaran kanak-kanak Melayu

CADANGAN DAN IMPLIKASI KAJIAN

Kanak-kanak merupakan golongan yang kadang kala menimbulkan kekeliruan kepada golongan dewasa apabila mereka berbual, kerana perbualan mereka akan mengandungi unsur tersirat, oleh itu kajian-kajian berkaitan komunikasi kanak-kanak harus lebih banyak dihasilkan agar pembaca tahu untuk menghuraikan maksud di sebaliknya ungkapan tertentu dalam perbualan kanak-kanak tersebut.

KESIMPULAN

Kebiasaannya kanak-kanak berkomunikasi berdasarkan gambaran imej yang ada dalam fikiran mereka dan makna ujaran mereka kadang kala dapat dihuraikan berdasarkan gambaran yang ada dalam fikiran mereka. Gambaran atau imej ini berdasarkan pengalaman dan pengetahuan mereka terhadap sesuatu perkara. Kanak-kanak perempuan mengalami perkembangan pragmatik dan bahasa yang lebih cepat berbanding dengan kanak-kanak lelaki kerana kanak-kanak perempuan lebih cepat matang berbanding dengan kanak-kanak lelaki. Kanak-kanak perempuan lebih banyak berkomunikasi dan melibatkan diri dalam perbualan berbanding dengan kanak-kanak lelaki yang lebih berminat bermain secara keseorangan.

Kesimpulannya, perbualan kanak-kanak perempuan sememangnya mempunyai unsur pragmatik yang berkembang selaras dengan perkembangan bahasa mereka. Inti perbualan mereka juga lebih banyak menjurus kepada perkara-perkara yang mempunyai perkaitan dengan benda-benda yang cantik dan menarik. Hal ini demikian kerana sudah menjadi lumrah dan sifat semula jadi perempuan, baik kanak-kanak mahupun dewasa, naluri suka akan benda yang cantik. Selain itu, unsur imaginasi kanak-kanak sememangnya tinggi dan mereka bercakap berdasarkan gambaran yang ada dalam fikiran mereka.

RUJUKAN

- A.M. Thani. (1984). *Wawancara Sastera*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Abd. Halim Yusof. (1986). *Penggunaan Bahasa dalam Sebuah Karya Sastera: Satu Analisis Statistik Berdasarkan Tatabahasa*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Abdullah Hassan. (1992). *Semantik*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka .
- Abdullah Yusof, et. al. (2009). *Semantik dan Pragmatik Bahasa Melayu*. Kuala Lumpur: Pustaka Salam.
- Akmajian Adrian.(1995). *Linguistik: Pengantar Bahasa dan Komunikasi*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ali Ahmad. (1994). *Pengantar Pengajian Kesusasteraan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Asmah Haji Omar. (1981).“*Bahasa dan Pendidikan Kanak-kanak*” dalam *Di Sekitar Persoalan Bahasa Melayu 1957-1972*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Asmah Haji Omar. (1986).*Bahasa dan Perkembangan Mental*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Asmah Hj. Omar. (2001). *Kaedah Penyelidikan Bahasa Di Lapangan*. Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Atan Long. (1978). *Psikologi Pendidikan*. Kuala Lumpur: DBP.
- Azizah Lebai Nordin. (2002). *Pendidikan Awal Kanak-Kanak*. Penerbit Universiti Malaya.
- Badrulzaman Baharom. (2006). *Persekitaran Keluarga dan Kesannya Terhadap Tingkah Laku Remaja di Daerah Pontian, Johor*. Shah Alam: Universiti Teknologi Mara.
- Brown, Douglas H. (2000). *Principles of Language Learning and Teaching (Fourth Edition)*. New York: Addison Weeley Longman, Inc.
- Kamaruddin Hj. Husin. (1995). *Laras Bahasa*. Kuala Lumpur: Utusan Publications Distributors.
- Kamus Dewan Edisi Ketiga*. (2002). Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Levinson, S. C. (1997). *Pragmatics*. Cambridge: Press Syndicate of the University of Cambridge
- Leech Geoffrey. (1993). *Prinsip Pragmatik*, Terjemahan Azhar M. Simin. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Nor Hashimah Hj. Jalaluddin. (1992). *Semantik dan Pragmatik: Satu Analisis Pengenalan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Nor Hashimah Hj. Jalaluddin. (1992a) *Implikatur: Satu Analisis Aspek Seni BerbahasaOrang Melayu*. Jurnal Dewan Bahasa. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Mei–Yu, Lu. (2000). *Language Development in the Early Years*. Eric Digest D154.

- Mohd Rasdi Saamah. (2004) *Pemerolehan Bahasa Kanak-Kanak Berusia Dua Tahun: Satu Tinjauan*. Jurnal IPGMTAA. Hlmn 1-17.
- Puteri Roslina Abdul Wahid. (1999). *Peluasan Hipotesis Selinker dalam Kajian Pemerolehan Bahasa Inggeris sebagai Bahasa Kedua oleh Kanak-Kanak Prasekolah*. Jurnal Dewan Bahasa. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Rahman Saari. (1993). *Memahami Gaya Bahasa*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka .
- Schwartz, David G. dan Dov Te'eni. (2001). *Intelligent Agent Behaviour Based on Organizational Image Theory* Graduate School Of Business Administration, Bar-Illan University, Israel.
- Stephen, C. Levinson. (1983). *Pragmatics*. Cambridge University Press.
- Tay Meng Guat. (2000). *Pemerolehan Bahasa Kanak-Kanak dari Segi Sintaksis: Satu Analisis*. Jurnal Dewan Bahasa 44:2, hlm 228-233.
- Watkins, R. & Johnson, B. (2004). *Language Abilities in Young Children Who Stutter: Toward improved research and clinical applications*. Language, Speech and Hearing Services in Schools.
- Zaitul Azma Zainon Hamzah. (2000). *Penggunaan Bahasa dalam Pertuturan Kanak-Kanak Melayu*, Serdang: Universiti Putra Malaysia.
- Zaitul Azma Zainon Hamzah. (2002). *Gangguan dalam Sistem Giliran Bertutur Kanak-Kanak Melayu: Satu Analisis Pragmatik*, Serdang :Universiti Putra Malaysia.
- Zulkifley Hamid. (2001). *Psikolinguistik dan pendidikan Bahasa*. Bangi: Penerbit UKM.
- Zulkifli bin Yaakob. (2007). *Perkembangan Bahasa dan Pembelajaran Kanak-kanak*. Selangor: Meteor Doc. Sdn. Bhd